

ปัญหาการไม่มีอำนาจสอบสวนของพนักงานตุลาการ
การดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายศาลอาญา ศาลฎีกา ศาลปกครอง และ
และกรณีการกำหนดโทษผู้สนับสนุนการกระทำความผิดตามกฎหมายศาลอาญา¹

กัญจน์นิชา ไทรงาม²

จากการศึกษาปัญหาการไม่มีอำนาจสอบสวนของพนักงานตุลาการ การดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายศาลอาญา ศาลฎีกา ศาลปกครอง และกรณีการกำหนดโทษผู้สนับสนุนการกระทำความผิดตามกฎหมายศาลอาญา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความหมาย ประวัติความเป็นมา แนวคิด และหลักการเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาตามกฎหมายศาลอาญา โดยปัญหาเกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายศาลอาญา ซึ่งเป็นปัญหาที่รัฐไม่สามารถควบคุมการกระทำของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานคดีอาญาทางศาลอาญาได้อย่างเต็มที่ และผู้ประกอบการค้าหรือขนส่งตลอดจนบุคคลทั่วไปอาจจะยังไม่ทราบในรายละเอียดของการดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับกฎหมายศาลอาญา ซึ่งมีกฎหมายที่มีลักษณะพิเศษต่างจากกฎหมายอาญาทั่วไปและต่างจากการดำเนินคดีอาญาทั่วไปอยู่หลายประการ ทำให้มีการดำเนินคดีมีความยุ่งยาก ซ้ำซ้อน และต้องดำเนินการหลายขั้นตอน ทำให้การดำเนินคดีแต่ละคดีมีความล่าช้าและมีคดีค้างคาอยู่ในระหว่างดำเนินการมากเกินความจำเป็น ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาถึงปัญหากฎหมายที่ให้อำนาจดำเนินคดีอาญาของเจ้าพนักงานตุลาการที่จะเห็นได้ว่า อำนาจของเจ้าพนักงานตุลาการนั้น มีอำนาจในการสืบสวนที่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และมีอำนาจต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติศาลอาญา พ.ศ. 2560 รวมไปถึงอำนาจในการเปรียบเทียบระงับคดี อันเป็นผลทำให้คดีอาญาลดลง อย่างไรก็ดีหากเป็นกรณีที่ผู้ต้องหาในความผิดตามกฎหมายศาลอาญาไม่ยอมตกลงระงับคดีในชั้นศาลอาญา การดำเนินคดีก็ต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือ พนักงานตุลาการก็ต้องส่งสำนวนไปยังพนักงานสอบสวนที่เป็นตำรวจดำเนินคดีต่อไป รวมถึงการกระทำความผิดกรณีเดียวผิดกฎหมายหลายบท ที่กฎหมายกำหนดให้ลงโทษเพียงบทหนักบทเดียว หากบทหนักเป็นบทกฎหมายอื่นแล้ว ก็เป็นปัญหาว่าพนักงานตุลาการจะต้องส่งสำนวนไปยังพนักงานสอบสวนที่เป็นตำรวจดำเนินคดีต่อไปหรือไม่ เช่นนี้ เมื่อพนักงานตุลาการไม่มีอำนาจในการสอบสวน ทำให้การดำเนินคดีศาลอาญามีหลายขั้นตอน ซ้ำซ้อน ไม่เสร็จสิ้นโดยเร็ว ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายศาลอาญาที่ต้องการให้คดีเสร็จสิ้นเสียโดยเร็ว

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหาการไม่มีอำนาจสอบสวนของพนักงานตุลาการ การดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายศาลอาญา ศาลฎีกา ศาลปกครอง และกรณีการกำหนดโทษผู้สนับสนุนการกระทำความผิดตามกฎหมายศาลอาญา โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรนิติ เทพสุเมธานนท์ และคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สกล สิริพิฑูร และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรพรหม อินทร์มรรย

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

อีกทั้งการดำเนินคดีแก่ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน และผู้สมคบกัน ในความผิดตามกฎหมายศาลอาญาในฐานะความผิดที่กำหนด ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการ นั้น หากเปรียบเทียบกับความผิดทางอาญาอื่นที่มีระวางโทษสูง ที่ใช้เกณฑ์ทั่วไปตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบัญญัติให้แต่ละคนมีความผิดตามระวางโทษต่างกันไป การที่ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน และผู้สมคบกัน ในความผิดตามกฎหมายศาลอาญาในฐานะความผิดที่กำหนดให้ต้องระวางโทษเหมือนตัวการ อาจมีความไม่เหมาะสม การรับโทษในความผิดที่กระทำไม่ได้สัดส่วนกับความผิดที่ได้กระทำ

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า การดำเนินคดีที่มีความผิดทางอาญาตามกฎหมายศาลอาญายังมีปัญหาเกิดขึ้น ทำให้การดำเนินคดียังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งสรุปได้ ดังต่อไปนี้

ประเด็นปัญหาที่หนึ่ง ปัญหาการที่เจ้าพนักงานศาลอาญาไม่มีอำนาจสอบสวนในคดีที่มีความผิดทางอาญาตามกฎหมายศาลอาญา

การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติศาลอาญา พ.ศ. 2560 เจ้าพนักงานศาลอาญา ถือเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจสืบสวน ทำการจับกุมผู้กระทำความผิดได้ แต่ไม่ถือเป็นพนักงานสอบสวน เนื่องจากพระราชบัญญัติศาลอาญา พ.ศ. 2560 ไม่ได้บัญญัติให้อำนาจพนักงานศาลอาญาเป็นพนักงานสอบสวนที่จะทำการสอบสวนคดีได้ ด้วยเหตุนี้ พนักงานศาลอาญาจึงไม่สามารถทำการสอบสวน เมื่อการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติศาลอาญา พ.ศ. 2560 มีเพียงอำนาจเปรียบเทียบระงับคดี กรณีที่ผู้กระทำความผิดยินยอมให้เปรียบเทียบระงับคดีเท่านั้น ตามพระราชบัญญัติศาลอาญา มาตรา 256 และมาตรา 257 แต่หากผู้กระทำความผิดไม่ยินยอมให้เปรียบเทียบระงับคดี ต้องส่งสำนวนไปให้พนักงานสอบสวนตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้อำนาจสอบสวน คือ พนักงานสอบสวนที่เป็นตำรวจเป็นผู้ทำการสอบสวนเท่านั้น

ประเด็นปัญหาที่สอง ปัญหาการดำเนินคดีที่มีความผิดทางอาญาตามกฎหมายศาลอาญา กรณีกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท

กรณีการกระทำความผิดเดียวผิดกฎหมายหลายบท หากความผิดตามพระราชบัญญัติศาลอาญา พ.ศ. 2560 เป็นบทหนัก ความผิดตามกฎหมายอื่นเป็นบทเบา หากมีการเปรียบเทียบความผิดตามพระราชบัญญัติศาลอาญา พ.ศ. 2560 แล้ว ทั้งบทหนักและบทเบาเป็นอันระงับไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 39 (3) อย่างไรก็ตาม การกระทำความผิดเดียวผิดกฎหมายหลายบท หากบทหนักเป็นความผิดตามกฎหมายอื่น และบทเบาเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติศาลอาญา พ.ศ. 2560 จึงเป็นปัญหาว่า หากบทหนักไม่ใช่บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติศาลอาญา พ.ศ. 2560 ก็จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายนั้น ซึ่งจะต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 อันเป็นบททั่วไป จึงเป็นอำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หากเจ้าพนักงานศาลอาญาทำการ

เปรียบเทียบระดับคดี โดยพนักงานสอบสวนมิได้เข้าสอบสวนในกรณีดังกล่าวก็ไม่ทำให้คดีเล็กกัน
ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (3)

ประเด็นปัญหาที่สาม ปัญหาการกำหนดโทษผู้ใช้ ผู้สนับสนุนการกระทำความผิดตามกฎหมาย
ศุลกากรให้ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการ และไม่มีการให้นิยามคำว่า “การสมคบกัน”

พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 มิได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะว่า “ผู้ใช้” “ผู้สนับสนุน” หรือ “ผู้
สมคบกัน” ในการกระทำความผิด หรือ “ตัวการ” ในการกระทำความผิดมีความหมายอย่างไร จึงต้องเป็นไป
ตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบังคับอยู่ในปัจจุบันว่าบัญญัติถึงเรื่องดังกล่าวไว้อย่างไร โดยการที่
พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 มาตรา 245 บัญญัติให้ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน หรือผู้สมคบกัน จะต้องระวาง
โทษเช่นเดียวกับตัวการ เป็นปัญหาที่จะต้องมาพิจารณาว่า หลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายอาญาได้
กำหนดให้ผู้สนับสนุนต้องระวางโทษเพียงสองในสามของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุน
เป็นหลักเกณฑ์ที่เพียงพอแล้วหรือไม่ และคำว่า “สมคบกัน” ตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560
มาตรา 245 บัญญัติให้ผู้สมคบกันในการกระทำความผิด ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการ ดังนี้
ตามมาตรา 245 ผู้สมคบกันในการกระทำความผิดมิใช่ตัวการในการกระทำความผิด แต่แตกต่างกันอย่างไร
พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 ก็มีได้ให้คำอธิบายไว้

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินคดีศุลกากร ผู้ศึกษาพบว่ามิข้อเสนอแนะ คือ

1 กรณีปัญหาการที่เจ้าพนักงานศุลกากรไม่มีอำนาจในการสอบสวนในคดีที่มีความผิดทางอาญา
ตามกฎหมายศุลกากร

1.1 ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรเพิ่มเติมให้มีบทบัญญัติให้พนักงานศุลกากร เป็นผู้มีอำนาจในการ
สอบสวนคดีอาญาที่เป็นความผิดตามกฎหมายศุลกากร และให้ถือว่าการสอบสวนดังกล่าวเป็นการสอบสวน
ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือ เมื่อดำเนินการสอบสวนแล้ว ก็ยื่นเรื่องฟ้องต่อ
พนักงานอัยการได้เลย โดยไม่ต้องเสนอคดีผ่านพนักงานสอบสวน ดังนั้น จึงเห็นควรแก้ไขกฎหมาย
ดังต่อไปนี้

นิยามศัพท์ของคำว่า “พนักงานสอบสวน” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
มาตรา 2 (6) ที่บัญญัติไว้ว่า

“มาตรา 2 (6) “พนักงานสอบสวน” หมายความว่าเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและ
หน้าที่ทำการสอบสวน”

เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติม เป็นว่า

“มาตรา 2 (6) “พนักงานสอบสวน” หมายความว่าเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและ
หน้าที่ทำการสอบสวน และให้หมายความรวมถึงเจ้าพนักงานซึ่งมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษให้อำนาจ
และหน้าที่ในการสอบสวนตามกฎหมายนั้นด้วย”

1.2 ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรแก้ไขบทบัญญัติใน พระราชบัญญัติศาลการ พ.ศ. 2560 เห็นควรให้เพิ่มเติมบทบัญญัติ ดังต่อไปนี้

1.2.1 เพิ่มบทนิยามเกี่ยวกับบุคคลที่มีอำนาจในการสอบสวนคดีตามกฎหมายศาลการ ใน พระราชบัญญัติศาลการ พ.ศ. 2560 มาตรา 4 ดังนี้

“มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“พนักงานสอบสวนคดีศาลการ” หมายความว่า พนักงานศาลการที่ได้รับการแต่งตั้งจาก อธิบดีให้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการ ศาลการ ทั้งนี้การแต่งตั้งให้เป็นไปตามที่อธิบดีกำหนด”

1.2.2 เพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจการสอบสวน ของ “พนักงานสอบสวนคดีศาลการ” ไว้ใน พระราชบัญญัติศาลการ พ.ศ. 2560 หมวด 9 บทกำหนดโทษดังนี้

“มาตรา 257/1 ในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับคดีศาลการ ให้พนักงานสอบสวนคดีศาลการมี อำนาจสืบสวนและสอบสวนคดีศาลการ และเป็นพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา

หลักเกณฑ์ และวิธีการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา นี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง”

2. ปัญหาการดำเนินคดีที่มีความผิดทางอาญาตามกฎหมายศาลการ กระทำความผิดกฎหมาย หลายบท

ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการกระทำความผิดต่อกฎหมายหลาย บท เพื่อให้กรมศาลการสามารถดำเนินคดีในความผิดที่เป็นกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบทได้ โดย ไม่ต้องสรุปสำนวนส่งพนักงานสอบสวนเพื่อทำการสอบสวนอีก โดยให้เพิ่มเติมในพระราชบัญญัติศาลการ พ.ศ. 2560 หมวด 9 บทกำหนดโทษ ดังนี้

“มาตรา 257/2 ในคดีที่มีการกระทำอันเป็นกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบท และบทใดบท หนึ่งจะต้องดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษตามพระราชบัญญัตินี้ หรือคดีที่มีการกระทำความผิด หลายเรื่องต่อเนื่องหรือเกี่ยวพันกัน และความผิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะต้องดำเนินการโดยพนักงานสอบสวน คดีศาลการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานสอบสวนคดีศาลการมีอำนาจสอบสวนสำหรับความผิดบท อื่นหรือเรื่องอื่นด้วย”

3 ปัญหาการกำหนดโทษผู้สนับสนุนการกระทำความผิดตามกฎหมายศาลการให้ต้องระวางโทษ เช่นเดียวกับตัวการ และไม่มีนิยามคำว่า “การสมคบกัน”

ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรยกเลิกบทบัญญัติมาตรา 254 แห่งพระราชบัญญัติศาลการ พ.ศ. 2560 เสียให้ สิ้น เนื่องจากมีบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญามีบทบัญญัติใช้บังคับเกี่ยวกับกรณีนี้เพียงพอแล้ว ไม่ จำเป็นต้องมีบทบัญญัติมาตรา 254 นี้อีก

เอกสารอ้างอิง

- ชูชาติ อัสวโรจน์. คำอธิบายพระราชบัญญัติสุกลางกร พ.ศ. 2560. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: นกัสนสร
การพิมพ์ (กิตติชัย), 2560.
- รัชฎลักษณ์ เจริญศักดิ์. “การดำเนินคดีสุกลางกร ศึกษาแนวทางในการกำหนดโทษสำหรับความผิดอาญา
สุกลางกร.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- มานิช รอดสม. ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายสุกลางกรและกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราสุกลางกร. พิมพ์ครั้งที่ 6.
มปพ., 2561.